

do konec decembra l. 1877. Iz njega je razvidno, da ima Matica premoženja v obligacijah 38.460 gold., hišo, vredno 11.4000 gold., in inventar, vreden 5700 gold. Dohodkov je bilo 7874 gold. 48 kr., stroškov pa 4936 gold. 75 kr., in sicer tajniku nagrade in za pisarne potrebščine 475 gold., za spise 1192 gold., za tiskanje knjig in atlantov 2809 gold. 84 kr., za vezanje knjig 100 gold. 90 kr., hišni stroški 297 gold. 55 kr., razni izdatki pa 60 gold. 94 kr., konečnega premoženja je tedaj ostalo 58.497 gld. 74 kr. V proračunu so dohodki za leto 1878. nastavljeni s 4721 gold. 58 kr., stroški pa z 870 gold., tedaj ostaja za izdavanje knjig 3851 gold. 85 kr. Proračun je odobril občni zbor.

Pri razgovoru graja gosp. Jurčič poročilo o lanskem občnem zboru v zadnjem „Letopisu“, v katerem se nekaj reči napačno poroča, rekši, da ni vredno tako poročilo spisovati in tisek za nj plačevati. Gosp. tajnik odgovarja, rekši, da je poročilo skrčil, kar se je dalo, zato, ker je bilo poročilo že poprej natisneno v časnikih. Gosp. Krsnik graja „Costov životopis“, ki je zgolj polemika proti mladoslovenski stranki in zopet le ponavlja že zdavnej pozabljene in poravnane reči. Prvosednik obžaluje, da prof. Urbasa ni tukaj, ki bi sam zagovarjal svoj spis; tudi on je vesel, da je domačih borb konec, ki so žalibog nekdanj bile, a pisatelj se je moral postaviti spisovaje Costov životopis v tadanje, ne pa v sedanje čase. On je hotel dr. Costo pokazati tako, kakoršen je res bil, in zato se v njem nahajajo tudi nekatere ostre opazke proti njemu in proti njegovemu očetu. Gosp. Krsnik odgovarja, da bi bil moral odbor skrbeti za to, da bi se bil izdal resničen životopis, prvosednik pa mu odgovarja, da životopisi so zgodovina oseb, zgodovina pa se ne sme nikjer kaziti, in da naloga odborova ni premenjavati takih spisov. — Gledé hrvatske slovnice g. Jurčič omenja, da je nepotrebna kakor je bila česka, in naj se denar, ki bi se za njo potrosil, obrne za kaj drugega boljšega. Slovencem se hrvaščine ni treba učiti iz slovnice. Gosp. Regali nasproti povdarja potrebo slovnice za prostejše ljudstvo, ki je večkrat v dotiki z našimi sosedi na Hrvatskem in se hoče učiti hrvatskega jezika. Gosp. Jurčič odgovarja, da naši fantje pridejo na Hrvatsko in se brez velikega truda naučé hrvatski govoriti. Pri glasovanji ostane resolucija Jurčičeva, naj se hrvatska slovnica ne izdá, v manjšini. Prof. Vodušek priperoča resolucijo, naj odbor raje skrbi za izdavanje hrvatsko-slovenskega besednjaka. Gosp. Kljun pojasnuje, da bo, kolikor mu je znano, besednjak Slovencem bolj neumljivih besedi pridejan nameravani slovnici in da je zato resolucija Voduškova nepotrebna. Pri glasovanji tudi ta resolucija ne obvelja. — Za pregledovanje računov se po predsednikovem predlogu izvolijo gg. Žagar, Celestina in Hafner.

Gledé znanstvenega časnika nek družbenik pismeno nasvetuje, naj se raje „Letopis“ deli v 4 snopiče, ki bi vsakega četrta leta prišli na svetlo, in bi vstrezali zahtevanim potrebam, ne da bi se vsled tega stroški Matičini pomnožili. Nek drug ud tudi pismeno svetuje povikšanje letnine na 3 gld., gosp. Navratil pa je za izdavanje časnika. Dr. Bleiweis našteje razne zadržke: pičlo število naročnikov, pomanjkanje vrednika in potrebnega gradiva ter se strinja z nasvetom o razdelitvi „Letopisa“. Gosp. Jurčič potem predlaga, naj se znanstveni časnik za zdaj dene ad acta, dokler ne pride ugodnejši čas za-nj, in da naj se „Letopis“ razdeli v 4 snopiče, katerih bi se vsakega četrta leta eden razposlal. Gosp. Šolar nasvetuje, da bi se članki v letopisu ne trgali, ampak da bi se objavili vselej celotni. Oba ta predloga se enoglasno sprejmeta.

Pri volitvi novih odbornikov bilo je oddanih 273 glasov. Izvoljeni so: Erjavac in Parapat (273), Vilhar in dr. Zupanec (271), Zupančič Vil. (270), Kozler (268), Majciger (266), Žolgar (264), Močnik (263), Krišper V. (261), dr. Jarc (260), Šuklje (259), Kržič in Marušič (256), Robič (255), Hubad (239 glasov). Nekoliko posamnih glasov so dobili drugi udje.

Književstvo slovensko.

* *O zavarovanji proti ognju.* Svojim Gornjeradgonskim rojakom na razmišljevanje spisal Jožef Žitek, profesor v Ptuju. V Mariboru 1878.

Ta knjižica je pretisek članka iz „Slov. Gosp.“, v katerem pisatelj svarí Orehovčane, naj opustijo namen, snovati okrajno zavarovalnico proti škodam ognja zato, ker bi se grozno opekli, ako bi izvršili sklep Gornjeradgonskega okrajnega zastopa dne 17. avgusta 1872. leta. S prepričavno besedo in po številkah dokazuje izvedeni domoljub škodo, katera bi zavarovancem pretila iz Orehovskega „pauernverajna“. Zato smo prepričani, da rodoljubni glas pisateljev ne bode ostal glas upijočega v puščavi pri vseh tistih, ki s treznim umom poduk preberó, katerega daje navedena knjižica.

Pesmarica slovenska.

* *Šopek mičnih napevov za šolo in dom.* Nabral in vredil Fr. Stegnar, c. k. učitelj v Ljubljani. Tiskal in založil Rud. Milic.

Pod tem naslovom je v ličnem tisku nó in besed na svitlo dal v pevstvu vrlo izvedeni gosp. Stegnar 52 pesmic, za šolo in dom jako pripravnih in na nobeno stran spodtikljivih. Poleg nekaterih narodnih pesem iz Štajarskega, Koroškega, Hrvatskega in Českega nahajamo v tej pesmarici pesmi, katere so vglasbili Ahacelj, G. Richar, dr. Benj. Ipavec, dr. Avg. Ipavec, Kam. Mašek, Jos. Hašnik, And. Praprotnik, Mir. Vilhar, Avg. Leban, A. Stöckl, A. Förster in drugi. To gotovo so firme, ki pričajo, da je izdajatelj pesmarice dobro izbiral cvetlice, ki jih je zvezal v navedeni „šopek“. Ker je cena tej zbirki nizka (30 soldov), se je nadjati, da sežejo ljudski učitelji in drugi prijatelji šolske mladine z veseljem po njej. Mi od svoje strani spolnujemo le dolžnost, da jo toplo priporočamo slovenskemu občinstvu. Dobiva se pri založniku Milicu, tiskarju v Ljubljani.

Slovniška mrvica.

Ne mešajmo narečij!

Za pronomen relativum služi nam: kateri (kateri) in pa nesklanjani ki (namesto: kaj, prim. „knjiga, ki jo imam“, hrv. „knjiga, što je imam“). O kakem drugem odnosniku naši slovarji: Gutsmanov, Murkota itd. nič ne vedó, in ne jemlje ga v misel ni Metelko ni Levstik. Res je, da so neki zlasti štajerski pisatelji, djali bi, zaradi premene že davno kjekod zapisali hrvatski: koji, koja, koje, morebiti — ne čuteč ironije — po Preširnovem svetu: „Ne bod' mo šalobarde! uzmat' se učimo od bogmejev.“ — To mešanje ni bilo nikoli hvale vredno, ali, dokler so taki primeri ostali redki, ni bilo bati se škode; ali zdaj je podoba, kakor da bi nam htelo v navado zaiti. Goriška „Soča“ na priliko, čemur se mora človek čuditi, že skoraj raje piše koji, nego kateri. Kako more „Soča“ to opravičiti? Kje v Posočji ali na Krasu se moli: „Oče naš, koji si v nebesih?“ Pisanje: koji namesto kateri ni za nič bolje od pisanja: što namesto kaj; mi pa

smo kajkavci in ne štokavci. Ne bodimo torej mešavci!

Politične stvari.

Čemu ima biti zdaj kongres?

Premirje je, orožje ne rožlja in krik vojevajočih se ne razlega po bojišči. Tem glasnejši pa je vriš diplomatov, ker vsak le predobro vé, da homatij na jugu ne bo še tako brž konca. Tisti, ki so prej mirno gledali dvoboj na jugu, hočejo zdaj skup stopiti in morda celó diktirati mirú pogoje! Ali ni to res čudno, da ne rabimo ostrejšše besede?

Turčija leži razbita pred nogami Ruske armade in se mora pokoriti za svojo trdoglavnost, ki jo je kazala Evropskim oblastim o konferenci v Carigradu pred začetkom vojske. Sultan je sam vojskoval se z Rusom, tedaj mora tudi sam sklepati mir; vedenje Ruske diplomacije, ki noče nikomur dati pravice, da bi se vmes vtikal, je popolnem opravičeno. Evropska diplomacija se sklicuje še vedno na Pariško pogodbo, češ, da ni nihče dovolil niti ukazal Rusiji, začeti s Turčijo vojsko; to sklicevanje pa je že davno prazno, Pariška pogodba je bila razdrta v istem hipu, ko so Ruske čete prestopile Pruto. Če se poročne oblasti tačas niso upale na noge, morajo umolkniti zdaj, ko Ruski car po tolikih žrtvah zahteva, da se njemu samemu prepusti pravica poravnati se s Turčijo. Velevladarjema Evropskima Rusiji in Nemčiji se je vojska s Turčijo potrebna zdela, tedaj bo mir prav tako sklenjen, kakor bosta Bismark in Gorčakov hotela, in gotovo že davno se dogovorila. Tu ne izdá zabavljanje in modrovanje nič, tu govore dogodbe, in če kje veljá izrek „facta loquuntur“, veljá o vzhodnem vprašanji gotovo.

Prijateljstvo med Nemčijo in Rusijo ni še le novo, ampak vtrjeno že po raznih dejanjih. Leta 1866. je bila Rusija prijateljica Nemčiji, isto tako leta 1870. njena reserva. To je nemški cesar Viljem sam javno pripoznal, ko je zvedel o prvi nesreči Rusov pri Plevni; rekel je namreč svojim generalom: „Gospodje, naša reserva je tepena“.

Vkljub temu pa ravno zdaj, ko ima Rus svojega nasprotnika pod nogami, začno oficijelni listi Dunajski in Peštanski plat zvona bít in Avstrijo priganjati k vojski! S čem? prašamo. Po Andrassyevi omahajoči politiki je Avstrija, ako res ni več v tricarski zvezi, res tako daleč prišla, da nikjer nima nobenega prijatelja, pač pa nasprotnikov spred in zad in ob stranéh. Kam se tedaj hoče ganiti? Če gre proti Rusiji, jo prime Nemčija zadej, ob strani pa Lah, ki že davno preži na-njo in čaka le migljeja od Nemčije, da skoči po nji. Takrat, ko se je pričela ustaja na jugu in so tlačeni Avstrijo klicali na pomoč, je bil čas za odločno akcijo, Avstrija bila bi postala odločna prijateljica Rusiji in to bi jej bilo gotovo le na korist, bila bi zdaj tretja v zvezi, ne pa zagozda v močnem deblu, stiskana od vseh strani. Se vé, da bi se tudi takrat ne bila smela ravnati po volji Magjarov in drugih turkoljubov in postaviti svoje vojne nasproti Rusiji; to bi bilo že tačas prav tako nevarno za njo, kakor zdaj, ko, če stopi na noge, skoro ne more stopiti proti drugemu, kakor proti Rusu, ki je pa zdaj po slavnih svojih zmagah mogočnejši, ko prej, skoro nepremagljiv.

In vendar so se oglasili zopet tisti nesrečni ljudje, ki Avstriji še niso nikdar nič dobrega svetovali, ter jo hočejo na vsak način spraviti v zadrege. O sedanjih razmerah ni za Avstrijo nič nevarnejšega, kakor to, če se hoče vtikati med Rusa in Turka. Že sama beseda „konferenca“ ni za nikogar strašnejša ko za Avstrijo.

Pa zopet ni nihče drug sprožil te konference, kakor ravno Avstrija. Čemu za božjo voljo shod diplomatov, ko vsak, ki ni gluh in slep, vidi in sliši, da ravná Rusija s privoljenjem Nemčije s Turčijo tako, kakor po slavnih zmagah sme. Bo li ta shod zato, da bo Evropska diplomacija pritrčila početju Rusije in odobrila razdrtje Pariške pogodbe? Če ima ta namen, potem je popolnoma nepotreben, ker bo Rusija tudi brez te pritrčitve porabila vspehe svojih zmag. Ako pa bi ta kongres imel namen, Rusiji to braniti, bo nasledek tega vojska, katere stroške bo plačala Avstrija.

Avstrija ni tako sama zá se, kakor Angleška. Avstrijski minister unanjih zadev mora vedeti, da bo to, kar v imenu cesarstva obljudi, tudi spolnil. Angleška se lahko širokousti in žuga z besedo, ker jej ne bo kmalu prišel sovražnik pred nos. Druga je z Avstrijo. Brž ko začne žugati, bo jej ob vseh stranéh polno sovražnikov na nogah. To bi jej morda ne delalo preglavic, ako bi bila v stanu vsem se vbrantiti in v sredi med njimi iti svojo pot. Da pa temu ni kos, tega ne vemo samo mi, to vedó tudi drugi.

Kaj bo tedaj s kongresom, in zakaj ga je ravno Avstrija sprožila? Če je Angležem kaj ležeče na njem, naj ga osnujejo sami; nikakor pa ni treba, da bi Avstrija se spekla za-nje. V Peštu sicer pravijo, da, če bi Avstrija pričela vojsko, se jej pridruži brž Angleška. Al ta je bosa in kaže le, da se Magjari Rusa bojé. Po isti pravici bi lahko Ruski časniki pisali, da bi Rusija v vojski z Avstrijo imela na svoji strani Nemčijo, Laško, Rumunijo, Srbijo, Črnogoro in Bog vedi, koga še. Konec take vojske se dá že prej vedeti ravno tako, kakor so modri diplomati že prej vedeli, kak bo konec Rusko-turške vojske, ki je zdaj tudi drugim očiten.

Razen tega ima Avstrija še poglobiten vzrok, iz katerega bi se morala skrbno ogibati kongresa; ta je naša notranja politika. Kako li bi bilo, ako bi prišlo na tem kongresu na vrsto narodno vprašanje? Kaj bi rekel Andrassy, če bi z ozirom na sedanje razmere Gorčakov potegnil se za Slované, Bismark pa za Sedmograške Saksonce? Andrassy bi pač mogel reči: „To je naša notranja zadeva“, al to bi malo izdalo, kajti tudi Turki so v zadnji konferenci gledé Slovanov in kristjanov tako rekli, pa vendar je danes vse drugače, — v Turški hiši bodo red naredili drugi.

Avstrija bi tedaj igrala se z ognjem, če bi hotela to, kar je, zdaj predrugačiti. Za-njo ni zdaj družega, kakor pasiviteta, da pusti na jugu vse pri miru; s tem utegne popraviti to, kar je prej grešila s pasiviteto — največ po krivdi Magjarov.

Volitve deželnih poslancev

za Štajarsko, Koroško in Primorsko se bližajo.

Ker imajo deželni zbori po vladnem naznanilu se pričeti med veliko nočjo in binkoštmí, se samo po sebi razume, da le še malo tednov je do novih volitev, razen volitev za deželni zbor Kranjski, kjer so se izvršile že lani, kakor je znano, nesrečno za narodno stran, ker je tako imenovana „liberalna“ klika s podporo birokracije par glasov večine dobila.

Zdaj Slovence čaka volilni boj na Štajarskem, Koroškem in na Primorskem (na Goriškem, Tržaškem in v Istri) deloma z „liberalci“ nemčurskimi, deloma z „liberalci“ lahonskimi. Ta boj bo ondi še težavniši, ker Schmerlingov volitveni red dela jim še večje težave kakor Kranjcem. In zopet se bodo šopirili „liberalci“ s svojim novošegnim liberalnim gospodarstvom in volilce s to „dobroto“ na limanice